

Prekvapujúce svetlo do novembrových udalostí

http://protiprudu.info/prekvapujuce_svetlo.html

Na knižný trh vtrhla publikácia autorov Dušana Spáčila, Karia Sýsa a kolektívu ďalších autorov Viděno deseti s podtitulom Rozhodujúci udalosti mocenského zvratu v roce 1989 očima klíčových osobností z obou strán politického spektra.

Publikácia vyšla v troch pražských vydavateľstvách: Bondy, Polarta Futura. **Prináša niekoľko prekvapení a dozaista prispeje svojím spôsobom do diskusie o pozadí, popredí a priebehu zmeny spoločensko-ekonomického systému s odstupom dvoch desaťročí.** Kniha má podobu rozhovorov s Janom Fojtíkom, Valterom Komárkom, Milošom Jakešom, Michaelom Kocábom, Oskarom Krejčím, Ladislavom Kantorom, Miroslavom Štěpánom, Jířím Dienstbierom, Miroslavom Vačkom a Pavlom Bratinkom.

Prvým (pre niekoho možno očakávaným) prekvapením je zhoda prednovembrových najvyšších predstaviteľov KSČ v tom, že **Michail Gorbačov riadeným a opakovaným tlakom zabezpečil zvolenie Václava Havla za prezidenta Československej socialistickej republiky komunistickými poslancami vo Federálnom zhromaždení,** čím zároveň zmaril prezidentské ambície Alexandra Dubčeka a iných uchádzačov o prevzatie moci spomedzi predstaviteľov obrodného procesu z roku 1968 – pôsobiacich či už v domácom prostredí alebo v exile.

Druhým (pre dakoho azda tiež predvídateľným) prekvapením je fakt, že **významní protagonisti zodpovednej politickej hry boli a sú egocentricky zahľadení do vlastných pozitívnych vlastností a nespochybniteľných zásluh, z reality a z informácií vnímajú len tie časti, ktoré im vyhovujú, prípadne sa priamo utiekajú k polopravdám, domnienkam, konštrukciám a nedokázateľným tvrdeniam, pričom si každý hudies svoje, napriek tomu, že si v mnohom protirečia nielen navzájom, ale aj v rámci svojich vlastných názorov, postrehov a spomienok.**

Tretím (určite mrazivým) prekvapením je postoj niektorých popredných politikov KSČ k stalinizmu, konkrétne ich ostantatívne a principiálne odmietanie XX. zjazdu KSSZ a mierovej politiky, pričom paradoxne v zásade akceptujú osobnosť Gustáva Husáka v normalizačnom období, lenže svojím stanoviskom ignorujú nezanedbateľnú skutočnosť, že pokračovanie stalinizmu by viedlo k fyzickej likvidácii Gustáva Husáka, ktorého v roku 1954, (rok po Stalinovej smrti) odsúdili ako slovenského buržoázneho nacionalistu na doživotie, z väzenia ho prepustili v rámci liberalizačného odmäku v roku 1963 a do politického života sa vrátil ako podpredseda vlády v rámci reformného pohybu až v roku 1968.

Štvrtým (hádám nielen mojím osobným) prekvapením je čudná až záhadná neinformovanosť podaktorých vrcholných reprezentantov KSČ, ktorí akoby sa až v auguste 2009 dozvedeli z môjho článku v českom literárnom časopise Obrysy-Kmen o rokovaní tajomníka ÚV KSČ Jozefa Lenárta, prvého námestníka federálneho ministra vnútra Alojza Lorenca, vedúceho oddelenia štátnej administratívy ÚV KSČ Rudolfa Hegenbarta a ďalších vysokých oficiálnych československých predstaviteľov s veľvyslancami rozhodujúcich krajín NATO, ktoré „sa uskutočnilo v auguste 1989 v pražskom hoteli Paríž, hoci fotografie a texty venované stretnutiu sú súčasťou mojej knihy rozhovorov s generálom Lorencom.

Piatym (pre Slovákov povedeme nepríjemným) prekvapením je, že **dianie v Československu bez ohľadu na jeho jednotlivé vývojové etapy, vrátane socialistickej a postsocialistickej, prominenti českej proveniencie všetkých politických tričiek a ideologických zafarbení jednotne a kontinuálne vnímajú len v reláciách Prahy a korelácií k Moskve či iným veľmocenským centráam akoby naozaj nikto z nich nikdy nebral vážne citlivý vzťah Čechov a Slovákov v rovne dvoch rovnocenných partnerských národov, pričom práve uvedený aspekt predstavoval existenčne dôležitú dimenziu spoločného štátu, čo potvrdil aj vývoj po roku 1989.**

Šiestym (typickým a ľudsky pochopiteľným) prekvapením je tiež nerozdielne hľadanie chýb a viny len u iných, nikdy nie v sebe, pričom prevláda tendencia z rozličných i opačných uhlov pohľadu poukazovať prstom najmä osobnosti typu Jozefa Lenárta, Alojza Lorenca a Rudolfa Hegenbarta, ktorí podľa svojich hodnotiteľov v pertraktovanej knihe môžu skoro za všetko a ktorí podľa viacerých rešpektovaných prameňov zrejme naozaj garantovali nenásilný priebeh udalostí, ktoré mohli mať oveľa dramatickejši i celkom tragický charakter.

Siedmym (isto šokujúcim) prekvapením je doteraz pretrvávajúce pohrávanie sa na oboch extrémnych krídlach politického spektra s možnosťou silového riešenia v roku 1989 a dokonca i neskôr, čo by s veľkou pravdepodobnosťou viedlo k občianskej vojne, nesporne by to viedlo k tvrdému a nekontrolovateľnému konfliktu na politickej scéne, vrátane možnosti masového internovania i ojedinelej (?) impulzívnej fyzickej likvidácie stúpcov súperiacich blokov, nepochybne by to vyústilo do legislatívneho zákazu komunistickej strany a prípadne do medzinárodnej izolácie štátu.

Ôsmym (už notorickým) prekvapením je potvrdenie, že **vedúce garnitúry Československa v podstate vôbec nikdy nevedeli robiť vlastnú politiku a naozaj dokázali vždy len odčítať z úst determinujúcich zahraničných lídrov, takže jediné nádeje vedúcich osobností KSČ spočívali vo výmene perestrojkovej mocenskej garnitúry v Moskve, na čo však pravdaže nemali nijaký vplyv, mentalita odčítania z úst sa medziasom prejavuje v rovnakom konaní ponovembrových elít, ktoré pre zmenu odčítavajú z úst amerických bossov.**

Na záver už len môžem súhlasiť s autorskou poznámkou, že kniha vedomo poskytuje priestor názorom prirodzene subjektívnym, často surovým, a práve preto autentickým. V sústreďení protichodných svedectiev aktérov spoločenského diania v roku 1989 tkvie poslanie i jedinečnosť podnetného edičného projektu, ktorý sprístupňuje cenný materiál **nielen pre úzky okruh odborníkov, ale aj pre širšiu skupinu záujemcov, ktorí sú zvedaví na príčiny a motivácie svojho vlastného osudu a ktorí sú schopní i ochotní premýšľať o hlbších vrstvách dejinného smerovania.**

Literárny týždenník, 18. 11. 2009